

On 26 July the exhibition of the Ethnographic Museum from Belgrade at the National Museum in New Delhi entitled Textiles and Decoration in the Culture of the Serbs in the 19th and the First Half of the 20th Century was opened by Smt. Rashmi Verma, Secretary, Ministry of Culture and Tourism, Government of India. Besides Secretary Verma, Dr B.R. Mani, Director General of the National Museum, Dr Mirjana Menkovic, Director of the Ethnographic Museum, and Serbian Ambassador Vladimir Maric spoke about the exhibition.

The event was attended by Indian dignitaries, representatives of the diplomatic core, media, various educational and cultural institutions etc. The exhibition will be on until 31 August.

Наша девојачка спрема у Индији

Поставка Етнографског музеја „Текстил и украшавање у култури Срба 19. и прве половине 20. века“, на којој ће бити изложени пиротски ћилими и опрема за младу

Пиротски ћилими као део девојачке спреме, шкерица напуне на кошулама, столњацима, пешкирима, украси за невесте из наших крајева и пратећи накит за младу – укупно сто артефаката из Етнографског музеја у Београду биће представљено на изложби у Националном музеју Индије у Њу Делхију од 26. јула до 31. августа под називом „Текстил и украшавање у култури Срба 19. и прве половине 20. века“.

На свечаном отварању поставке говориће др Мирјана Менковић, директорка Етнографског музеја, др Б. Р. Мани, генерални директор Националног музеја Индије, и Владимир Марић, амбасадор Србије у Индији, а поизи да присуствују отварању изложбе упућен је

Фотоприлог Етнографског музеја

Прстен столовац, 18. век

и министру културе и министру спољних послова Србије.

Како објашњава директорка музеја Мирјана Менковић, до реализације ове изложбе је дошло јер је амбасадор Владимир Марић пре одласка на дужност у Индију, 2014. године објавио све музеје у Београду, узео каталоге, а културне установе у Индији су показале посебно интересовање за збирку Етнографског музеја. На изложеном простору од 400 квадратних метара, биће изложено текстилно покуство и ћилими јер су материјали и сама техника израде веома специфични и неповољни за иначе веома богату индијску културу. А свађа као значајан ритуал у свим цивилизацијама има посебан значај у индијској традицији, долазе Мирјана Менковић.

Ауторке изложбе Марина Цветковић и Јелена Тешић Вулетрић изабрале су предмете за украшавање српске невесте, будући да је свађа била један од најзначајнијих догађаја у животу породице, који уједино сведочи о начину живота, обичајима и статусу младенаца.

Као најзакорачније обележје брачног стања издвајало се оглавање невесте, будући да је у народном накриту код Срба изузетна пажња посвећивана украшавању главе, које и током 19. и у првој по-

ловини 20. века задржала доминантно место. Оглава су била пребогата накитом, да би с временом потпуно нестала или се трансформисала и прилагодила тренутним условима и могућностима – каже куратор изложбе Јелена Тешић Вулетрић.

Цветни венац, као најстарији украс на глави невесте, водио је порекло од античког начина украшавања, да би преко Византије доспео у европске земље где је прво служио као украс од цвећа. Вене од цвећа носиле су девојке као симбол младости и девичанства, док су на глави невесте оне симболизовале венчање и језу за плодношћу.

Трансформацијом венаца настао је свилевац – најраспрострањенија младаина капа на ширем подручју Србије. Основу те капе чини лешов прут или лешова кора савијена у полукруг и причвршћена, а затим обложена домаћим платном или црвеном

Пиротски ћилими

Део изложбе посвећен је специфичностима пиротских ћилима: орнаментика, колорит, дизајн и ткачкој техници. Ове ћилиме најчешће је ткало више ћилимарки, жена из нижих социјалних слојева, на вертикалном разбу. Крајем 19. века тиме су се бавиле скоро три четвртине женске популације, а производња ћилима била је најважнија привредна грана Пирота.

Претња страна прекривена је нанизима новца, а са стране, у јаким снопцима, пришивене су трачице које се завршавају малим прапорицима и спуштају низ младаина леђа – прича наша саговорница.

Накит и украшавање грађанке у складу су са грађанским костимом који се у Србији формира средином 19. века и који у себи једињује елементе турско-оријенталне, левантске и европске културе. Симбол женске грађанске ношње био је фес – плитка капа од црвене чоје са каићанком или тепелуком и барешом.

– У српској грађанској ношњи назив „тепелук“

Бисерни тепелук, друга половина 19. и почетак 20. века

Јелена Тешић Вулетрић

пренет је на посебну малу женску капу од црвене чоје у облику калоте, украшену бисером нанезеним у облику кулина, која, колико је познато, нема паралела у ношњама других балканских земаља. Девојке су почињале да носе фес и тепелук и да око њих обавијају штећенице када им се приближи време удаје. Брачно стање изражавало се присуством, односно одсуством бареша – траке или жарана обавијене око феса. Осим бареша, ознака удате жене био је и накит: прстен, брош и манифусе, и њега је у комплексу са вереничким прстеном невести поклањала младожењина породица на дан верибе – подсећа ауторка изложбе.

На територији Војводине користило се неколико невестинских оглавања. Рецимо, капа златара је израђивана са два пара трака од свиле, сатена или броката, обично беле, жуте, светлоружичасте или плаве боје. Цела површина капе украшена је златарезом у мотивима срца, дала, дилана, жира.

– Накит за невесте на подручју Косова и Метохије такође се одликовао лепотом и разноврсношћу. Перарица је била висока капа која се састоји од рогацког дрвета савијеног у облику лире и пресушеног ткањаним, овалне капе и правоугаоног пресеца, украшена стакленим перлама, перлицама, дугмићима и огледалцима.

Обележје економске моћи највише се огледало у накиту за врат и груди, посебно оном кога су чинили нанизи новца. Представљали су видан део мираза који је отац, према могућностима, спремао за ћерку.

– Демони и зли духови, према народном веровању, окупају се у великом броју за време свађе. Веровало се да нека неодређена опасност младеница прети „лозом“, па је као главна заштита била младаина младожењина капа каићана сребрним новцем, пауновим перем и огледалцима и овакво оглавање штитило је невесту до рођења детета. Како према веровању, капа и жарана могу да замене власника у врату и бајану, у неким крајевима невесте нису позимљивале оглавања и уопште нерало су се одвајале од њих – каже Јелена Тешић Вулетрић. Мирјана Сретеновић